

- HARTL, H., G. KNIELY, G. H. LEUTE, H. NIKLFELD & M. PERKO, 1992: Verbreitungsatlas der Farnund Blütenpflanzen Kärntens. Naturwissenschaftlicher Verein für Kärnten, Klagenfurt. 451 pp.
- MAYER, E., 1988: Usoda in vsebina rokopisa A. Paulina »Über botanische Naturdenkmäler in Krain«. Biološki vestnik (Ljubljana) 36 (3): 33–52.
- MENEGALJA, T. & Š. NOVAK, 2015: Flora smučišča Vitranc. Trdoživ (Ljubljana) 4 (1): 33–35.
- PAULIN, A., 1906: Über botanische Naturdenkmäler in Krain. Kamnotisk.
- POLDINI, L., 1991: Atlante corologico delle piante vascolari nel Friuli-Venezia Giulia. Inventario floristico regionale. Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia & Università di Trieste, Udine. 898 pp.
- POLDINI, L. (s sodelovanjem G. Oriolo & M. Vidali), 2002: Nuovo Atlante corologico delle piante vascolari nel Friuli Venezia Giulia. Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia, Azienda Parchi e Foreste Regionali & Università degli Studi di Trieste, Dipartimento di Biologia, Udine. 529 pp.
- PRAPROTNIK, N., 1991: Velecvetni dimek (*Crepis conyzifolia* /Gouan/ A. Kerner), nova vrsta za Slovenijo. In: T. Konobelj (ed.): Jeklo in ljudje. Jeseniški zbornik VI. Skupščina občine Jesenice, Jesenice. pp. 177–181.
- PRAPROTNIK, N., 1993: Prispevek k poznavanju flore osrednjih in zahodnih Karavank. Hladnikia (Ljubljana) 1: 5–8.
- PRAPROTNIK, N. & P. SKOBERNE, 1995: Od kraljeve rože in planike do Rdečega seznama. In: ALJANČIČ M., J. GREGORI, N. PRAPROTNIK, B. HLAD, S. PETERLIN, P. SKOBERNE & J. VIDIC: Varstvo narave na Slovenskem. Prirodoslovni muzej Slovenije, Ljubljana. pp. 26–47.

VID LEBAN & BRANE ANDERLE

Anemone hortensis L.

Novo nahajališče redke vrste v slovenski Istri

A new locality of a rare species in Slovenian Istria

00448/4 Slovenija: Primorska, Istra, ob levem robu ceste v smeri od Čenturja proti Vanganelu, malo pred vhomom na jez Vanganelškega jezera. N 45° 30,582', E 13° 46,678', leg. in det. Erik Jurman, 8. 4. 2018, potrjeno Peter Glasnović, 12. 4. 2018.

Vrtno vetrnico (*Anemone hortensis*) zlahka prepoznamo. Na rastiščih, kjer uspeva, se navadno pojavlja množično, cveti spomladi od marca do aprila, cvetovi pa so rožnate barve (redko beli) z mnogimi listi cvetnega odevala in črnimi prašnicami. Steblo, ki požene iz gomolja, je enocvetno (MARTINČIČ et al. 2007; WRABER 1989). Je predstavnica sredozemske flore, razširjena od jugozahodne Francije, prek Korzike, Malte, večjega dela srednje in južne Italije do Slovenije, od koder po zahodnem delu Balkanskega polotoka uspeva vse do Grčije (povzeto po ATLAS FLORAE EUROPAEAE 2010).

Slika 1: Primerek vrtnice (Anemone hortensis) na nahajališču v bližini Vanganelskega jezera, 8. 4. 2018 (foto: Erik Jurman).

Figure 1: Flower of broad-leaved anemone (*Anemone hortensis*) nearby Vanganel lake, 8. 4. 2018 (photo: Erik Jurman).

POLDINI (2009), ki je v svojem delu podal pregled flore med Trstom in Gorico, vrtnice ne omenja. Zato lahko zatrdimo, da ta rastlina pri nas dosega severno mejo razširjenosti. Kljub redkosti pojavljanja na območju Slovenije, je v apnenčastih predelih hrvaške Istre pogosta (WRABER 1989), njeno pojavljanje pa proti jugu narašča (NIKOLIČ 2015). V primerjavi z južno Istro, ki ima značilno sredozemsko podnebje, je v severni Istri to hladnejše z drugačnim padavinskim režimom, prehodnim med pravim sredozemskim in celinskim. V slovenski Istri sredozemski vpliv omili tudi flišna podlaga, ki je v primerjavi z apnenčasto bolj vlažna in posledično hladnejša (OGRIN 1995). Takšne razmere so za uspevanje termofilnih, sredozemskih vrst neugodne (WRABER 1975).

Na današnjem območju Slovenije je bila vrtna vetrnica prvič navedena za Izolo, in sicer za apnenčasto vzpetino v bližini danes porušene cerkve sv. Petra (LOSER 1860). Najdbo sta kasneje potrdila MARCHESETTI (1879; 1896–1897) in POSPICHAL (1897–1899). Slednji že predvideva, da gre za najbolj severno lokacijo razširjenosti. Poleg nahajališča v Izoli oba avtorja navajata tudi dolino Dragonje. POSPICHAL (1897–1899) omenja lokacijo pod Kaštelom, za katero se smatra, da se je nahajala na današnjem ozemlju Hrvaške (SKOBERNE 2001), kjer rastlina tudi danes uspeva (Glasnović, osebni stik). Tako so rastišča na apnenčasti podlagi v Izoli dolgo veljala za edino slovensko nahajališče vrtnice, ki pa je bilo zaradi zazidave uničeno.

CUPIN-ŠIŠKOVIČ (1957) je v svoji diplomski nalogi preučila floro doline Dragonje. Opazila je, da se na apnenčastih otočkih na Steni in pri Sv. Štefanu flora močno razlikuje od okoliške na flišni podlagi. V seznamu rastlin med drugimi navaja vrtno vetrnico, ki je Maks Wraber v dolini Dragonje ob botaniziranju leta 1958 ni našel, saj na Steno verjetno ni prišel (WRABER

1975). Tako T. WRABER (1972) v prispevku o Ogroženosti flore in vegetacije piše, da je z uničenjem izolanskega apnenca zelo verjetno izumrla tudi *Anemone hortensis*, saj da so jo sicer navedli še na drugih nahajališčih, vendar tam verjetno ne uspeva več. V kasnejšem prispevku svojo trditev popravi in ponovno potrdi prisotnost te vrste na območju Slovenije z odkritjem novega nahajališča evmediteranske flore v slovenski Istri – Stene pri Dragonji (WRABER 1975), ki skupaj z bližnjim rastiščem pri Sv. Štefanu velja za naravno vrednoto državnega pomena (ANON. 2004a). Pri nas vrtna vetrnica spada med zavarovane vrste, za katere so predvideni ukrepi za ohranjanje ugodnega stanja habitata (ANON. 2004b). Poleg tega je uvrščena na rdeči seznam ogroženih praprotnic in semenk, in sicer v kategoriji prizadeta vrsta (ANON. 2002).

V času, ko se zaradi podnebnih sprememb temperatura ozračja zvišuje, se nekatere toploljubne vrste lahko pojavijo tudi bolj severno (POLDINI 2009). Morebiti gre pri novem nahajališču *Anemone hortensis* v bližini Vangannelskega jezera ravno za omenjeni pojav, kajti tako severno vrsta še ni bila zabeležena. Poleg tega raste na flišni podlagi, ki ne predstavlja ravno najbolj ugodne podlage za uspevanje termofilnih vrst. Na rastišču v neposredni bližini ceste je bilo najdenih skupno 12 cvetočih poganjkov na razdalji treh metrov. Morda se bo s podrobnejšim raziskovanjem flore našlo še kakšno novo rastišče te sredozemske rastline pri nas.

ZAHVALA

Zahvaljujem se dr. Petru Glasnoviću za nasvete in priporočila pri pisanju notice ter pomoč pri iskanju in pridobivanju literature.

LITERATURA

- ANON., 2002: Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam. Ur.l. RS, št. 82/2002.
- ANON., 2004a: Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot. Ur.l. RS, št. 111/2004.
- ANON., 2004b: Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah. Ur.l. RS, št. 46/2004.
- CUPIN-ŠIŠKOVIČ, V., 1957: Flora doline Dragonje. Diplomsko delo, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- JALAS, J., SUOMINEN, J., LAMPINEN, R., KURTTI, A., LAMPINEN, R., SENNIKOV, A., UOTILA, P. 2010: Atlas Florae Europaeae Editor. <https://www.luomus.fi/en/tools-afe-collaborators> (datum dostopa: 14. 10. 2018).
- LOSER, A., 1860: Spezielles Verzeichniss der in den Umgebung von Capodistria in Istrien einheimischen Pflanzen. Oesterreichische Botanische Zeitschrift. 10: 273–301.
- MARCHESETTI, C., 1896–97: Flora di Trieste e de'suoi dintorni: CIV+1–727.
- MARCHESETTI, C., 1879: Particolarità della Flora d'Isola, Bollettino della Società adriatica di scienze naturali in Trieste. 4: 162–167.
- MARTINČIČ, A., T. WRABER, N. JOGAN, A. PODOBNIK, B. TURK, B. VREŠ, V. RAVNIK, B. FRAJMAN, S. STRGULC KRAJSEK, B. TRČAK, T. BAČIČ, M.A. FISCHER, K. ELER & B. SURINA, 2007: Mala flora Slovenije. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana. 967 pp.
- NIKOLIČ, T. (ed.), 2015: Flora Croatica Database. Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu. <https://hirc.botanic.hr/fcd/> (datum dostopa: 16. 10. 2018).

- OGRIN, D., 1995: Podnebje Slovenske Istre. Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, Knjižnica Annales 11, Koper.
- POLDINI, L., 2009: La diversità vegetale del Carso fra Trieste e Gorizia. Lo stato dell'ambiente. Trst: Edizione Goliardiche. 732 pp.
- POSPICHAL, E., 1897–99: Flora des Oesterreichischen Küstenlandes 1–2. Leipzig, Wien. XLIII+576 pp.
- SKOBERNE, P., 2001: Problematika izumiranja in varstva rastlinskih vrst v Sloveniji. Doktorska disertacija. Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- WRABER, T., 1972: Ogroženost flore in vegetacije. V: Zelena knjiga o ogroženosti okolja v Sloveniji. Prirodoslovno društvo Slovenije. pp. 97–101.
- WRABER, T., 1975: Novo nahajališče evmediteranske flore v slovenski Istri. V: Varstvo narave. 8: 47–56.
- WRABER, T., 1989: Rastline od Krasa do morja. Ljubljana: Cankarjeva založba.

ERIK JURMAN